

Integrace na švýcarský způsob: komunita, která přináší dobrý pocit

Martina Guzová

Abstrakt:

Vzdělávací centrum Botza ve Švýcarsku je příkladem dobré praxe v integraci dětí i dospělých. Jednou ročně organizuje toto centrum letní tábor pro děti žadatelů o azyl. Autorka v článku přináší osobní pohled na život těchto dětí v jednom švýcarském kantonu a představuje několik integračních aktivit, které mohou inspirovat i v českém prostředí.

***

Letošní dovolenou jsem strávila jako dobrovolnice na dětském táboře ve Švýcarsku. Děti na táboře byly dětmi uprchlíků z Afriky, Blízkého východu a Balkánu. Tábor organizovalo vzdělávací centrum Botza (Centre de formation de Botza) v městečku Vétroz, asi dvě hodiny vlakem od Ženevy. Krásné prostředí Alp, příjemní kolegové z různých zemí Evropy a skvělí organizátoři, to všechno vytvořilo hned z počátku dobrou atmosféru. Samotné děti byly skvělé, většina z nich již ve Švýcarsku žije rok nebo i více. Hned bylo poznat, které děti v zemi ještě nebydlí dlouho - ty byly tišší a stydlivější. Ale i ty se po pár dnech přidaly k ostatním a našly si nové kamarády. Organizace byla vskutku švýcarská, aktivity pečlivě naplánovány, ale také zbývalo dost času na volný program a hry. Letní dvoutýdenní dětský tábor se konal po páté a jeho dobré jméno se již rozšířilo v okolí. Letos se jej zúčastnilo zhruba sto dětí.

Bylo pro mě velmi zajímavé vidět, jak děti spolu komunikovaly, jak dokázaly překlenout rozdíly, které možná nás, dospělé, zbytečně rozdělují. Za celé dva týdny jsem neslyšela jedinou jízlivou narážku na etnikum nebo náboženství. Například se nikdo nikomu nevysmíval, když namísto vepřového jedl kuřecí maso.

O děti uprchlíků obecně je postaráno již od příchodu do země, kdy jsou umístěny s rodiči do společných ubytovacích zařízení. O jejich vzdělávání se tam starají pracovníce sociálního oddělení. Prvořadé je zvládnutí francouzštiny. Když jsou rodiny přemístěny do přidělených bytů, děti se zařadí do normálních škol. Tím ale podpora

nekončí, ve školách je snaha o co nejlepší integraci těchto dětí, například nabídkou pomoci při domácích úkolech (rodiče často neovládají francouzštinu natolik, aby dětem dokázali pomoci). Sportovní a zájmové kroužky, které se konají buď přímo ve školách nebo v centru Botza, jsou dobrou příležitostí k procvičování francouzštiny a navazování přátelství.

Vzdělávací centrum Botza funguje osm let. Patří pod Odbor zdravotnictví a sociálních věcí kantonu Valais. Jeho cílem je poskytování vzdělávacích aktivit žadatelům o azyl v tomto kantonu. Snaží se co nejvíce podporovat sociální integraci a profesní adaptaci azylantů.

Bylo postaveno na „zelené louce“ a dnes v něm pracuje patnáct lidí. Nabízí několik kurzů, které mají za cíl pomoci žadatelům o azyl v dalším rozvoji a nalezení práce. Ve Švýcarsku nemůže uprchlík po vstupu do země pracovat tři měsíce. Po uplynutí této lhůty je pro uprchlíky otevřeno pět oblastí, kde mohou být zaměstnáni – práce v zemědělství, v pekařství, řeznictví, v restauraci nebo úklidové službě.

V Botze existuje osm pracovišť, kde se žadatelé o azyl mohou vyučit zedníky, malíři, zámečníky, truhláři, kuchaři nebo číšníky. U žen jsou populární krejčovské dílny a v plánu jsou i další centra pro ženy; příští rok bude otevřena mateřská škola. Stalo se již dvouletou tradicí, že se kreativní výtvoři z krejčovských dílen předvádějí na módní přehlídce. „Modelky jsou vlastně i tvůrkyně modelů a předvádět na molu je pro ně výzva,“ komentuje akci Roger Fontannaz, ředitel centra. „Hlavně pro ty, které pocházejí z kultur, kde postavení ženy je jiné než u nás,“ doplňuje.

Zajímavé je, jak se jednotlivé národnosti integrují. Některým to trvá dlouho, jiné si zvyknou téměř ihned. „Skupiny studentů se snažíme mixovat tak, aby v ní nebyly jenom příslušníci jednoho etnika,“ vysvětluje Roger Fontannaz. „Většinou je v jedné skupině deset až dvanáct osob. Musíme začínat úplně od začátku, protože tak základní věci, jako je například rytmus práce, jsou v různých kulturách odlišné. Dále se snažíme žadatelům o azyl přiblížit švýcarský daňový a politický systém,“ dodává Fontannaz.

Žadatelé o azyl mají dopravu, jídlo i pracovní oblečení zdarma, k tomu si ještě mohou přivydělat. „Máme tady případy, kterým se daří výjimečně dobře, a pak jsou oni těmi, kdo vedou jednotlivé dílny.“

Podle švýcarského azylového zákona mají poskytování sociální pomoci a finanční podpory azylantům na starosti kantony. Neexistuje žádný ústřední integrační program. Během prvních pěti let po udělení azylu žadatelé kantony úzce spolupracují s nevládními organizacemi, které poskytují poradenství a pomáhají při integraci uprchlíků. Soukromé organizace nebo nevládní organizace pro kantony smluvně

zajišťují správu ubytovacích zařízení a poskytování péče a pomoci. Po celé zemi spravují asi padesát ubytovacích zařízení pro přibližně tři tisíce žadatelů o azyl.

Aktivní podpora bydlení azylantů v prvních letech po udělení azylu je doprovázená intenzivními integračními programy a sociální prací s touto skupinou obyvatel. Výsledkem je, že většina azylantů se během několika let dokáže osamostatnit a mimo jiné i opustit „dotované bydlení“.

V roce 2007 bylo ve Švýcarsku podáno 10 387 žádostí o azyl, z toho 19 procent bylo akceptováno. Trend žádostí má klesající tendenci. Celkově ve Švýcarsku žije 20 tisíc lidí s přiznaným statutem uprchlíka a stejný počet se statutem dočasné ochrany.

Botza je určitě příkladem dobré praxe, příkladem toho, že proces integrace azylantů může být plný zajímavých aktivit. Stačí jenom chtít. Tým lidí, které jsem tam potkala, dokazuje, že to je možné. Nejvíc si vážím jejich smyslu pro komunitu, jakousi rodinu v širším slova smyslu.

Autorka je doktorandkou na katedře andragogiky Filozofické Fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, kde se zabývá vzdělávacím aspektem integrace žadatelů o azyl. Zúčastnila se tří misí Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) v Bosně, Kosovu a Srbsku jako mezinárodní pozorovatelka. Pracuje v mezinárodní organizaci British Council.